

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisuri nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI DE ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Augenthaler & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
peliuk Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-körsz)
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o colonă 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicar mai dese după tarifa
și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVI.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la tota ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Tergul Inului Nr. 30, etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 141.

Brașov, Sâmbătă 28 Iunie (11 Iulie).

1903.

Debutul deputatului Dobrei.

Deputatul nou ales al cercului Dobra și-a făcut alaltaeri debutul în camera ungară. Vorbirea sa în partea obiectivă n'a surprins pe nimeni, nici pe adversarii din dietă, nici pe conaționali de acasă. Nici unii, nici alții nu s'au așteptat ca Dr. Aurel Vlad, care s'a anunțat ca naționalist român, să vorbească pe placul șovinismului dominant. Adevărat că cei dintâi ar fi dorit ca deputatul naționalist nou-nouț dela Dobra, care la alegerea sa și după aceea a vestit, că este înaintemer-gătorul așa zisului curent, ce tinde a da cu buretele peste politica de până acuma a Românilor, să se porțe înaintea „representanților națiunii“, mai cu smerenie și să desfășure mai puțin temperament. Dér Dr. Vlad, care în genere a avut o atitudine curagiosă, nu le-a făcut această bucurie, ba a folosit în decursul vorbirei sale mai de multe ori ocaziunea de a pișca binișor pe cei din partidul guvernului, și n'a lăsat să fie intimidat prin întreruperile adese vehemente ale patrioților romanofobi. Au rămas totuși multămiți șovinistii din dreapta și din stânga, când au vădut, că deputatul Vlad nu desfășură nici un fel de program național, ci desavuând în deplină necunoștință de cauză atitudinea politică de până acuma a Românilor din Transilvania, Bănat și Țera ungară, călăresce pe calul de lemn al cestiunei de tot anticvate a executării legii naționalității; când au vădut că părăsesce cu totul terenul istoric al luptelor noastre naționale, punându-se fără de nici o rezervă pe terenul parlamentarismului maghiar, care s'a dezvoltat în diametral contrast cu interesele de existență națională ale Românilor și ale celorlalte popore conlocuitoare nemaghiare.

Deputatul Dobrei a avut, de sigur prima oră în viața sa, ocaziunea de a simți de astă-dată cum se cade acea anomalie a stărilor, ce s'au creat de 35 de ani în acest stat dis constituțional, când la atacurile nesăbuite ale exclusiviștilor turbați, s'a vădut împins de a face declarații sərbătorești, că-și iubesc neamul și ține la limba dulce a mamei sale, dér nu e trădător de patrie.

Așa departe au ajuns lucrurile la noi și tinerul deputat dela Dobra ar trebui să înțeleagă, că în astfel de circumstanțe nu un singur om, dér nici 1/8, pe cari speră să-i câștiga în viitor ca soți, nici de trei ori pe atât nu vor pute să aducă nici o lecțuire prin apelarea la acele legi, cari în cursul epocii dualiste au fost anume create pentru desnaționalizarea noastră și prin pretenția naivă, că prin executarea strictă a acestor legi asupritore s'ar pute îmbunătăți sârtea poporului nostru, ca să pótă trăi și el ca „naționalitate“, pe lângă „națiunea“ tot puternică, pe care dânsul și-o închipuiesce pôte teoreticesc cum de fapt nu este

și nu pôte fi nici odată pe lângă organizația și legile actuale.

Partea obiectivă a discursului d-lui Vlad, în ce ne privește pe noi cei dela acest organ, confirmă numai prevederile noastre. Am dis, că pasul de la Dobra lovesce în față interesele solidarității noastre, am constatat mai târziu faptul desertiunii din partid a candidatului și alesului din acel cerc, prin călcarea programului nostru național. Și étă, că deja se vęd fructele rele.

Orî cât de frumos ar fi vorbit deputatul Vlad, prin faptul, că chiar în introducerea vorbirei sale a pus în vedere adversarilor o scisiune politică, ce s'ar sēvērși în sinul Românilor, nî-a stricat mai mult, decât ne ar pute folosi prin 999 de vorbiri ținute la urechile surdilor.

Din norocire d-l Vlad e numai o singură persoană, care n'are nici o imputernicire de la partidul nostru național a vorbi în numele acestuia și decî nici nu-l pôte angaja, orî cât ar declara, că ar fi fost ales pe basa programului de la 1881.

Parcă că președintele camerei, contele Apponyi a înțeles această, căci a alergat în ajutorul lui Vlad, când șovinistii au sărit cu gura asupra-i, cerându-le să l lase să vorbească, și a făcut o acésta nu atât din consideratie la momentele delicate ale crizei, cât mai mult spre a nu descuraja pe cei 18, cari după afirmarea d-lui Vlad se pregătesc a părăsi și ei terenul de până acuma al rezistenței naționale.

Mitropolitul Bucovinei și Rutenii In ziua de 7 Iulie a fost convocat în Cernăuți un mare meeting al Rutenilor la care au participat 4000 de ómenî. S'a votat o rezoluțiune în care se cer mai multe îmbunătățiri și ușurări. După meeting, mulțimea sub conducerea deputaților Fihuliak, Nic. Wasilco și alții, s'a dus la resedința metropolitului. Mitropolitul Dr. de Repta, a declarat, că îi primesce, după ce deputații au garantat de menținerea ordinii. Deputatul Fihuliak a ținut un discurs, în care a descoperit metropolitului gravaminele Rutenilor și au cerut numirea unui vicar general dintre Ruteni.

Metropolitul a răspuns, că deputații nu sunt îndreptățiți a reprezenta poporul în chestiuni bisericesci și că vré să vorbească direct cu poporul. I. P. S. Sa s'a corborit în curte, unde a ascultat plângerile poporului. Deputații se ținneau strins lângă I. P. S. Sa temându-se să nu-l maltrateze poporul. După ce a ascultat poporul, metropolitul a invitat pe deputați să între cu dânsul în apartamentele sale, pentru a conferi serios asupra situațiunei. Când au eșit de acolo, deputații erau foarte deprimați, ér poporul i-a primit cu aclamațiuni. La adresa metropolitului s'au proferat cuvinte înjurioase.

Turcia și Bulgaria. Se telegrafiază din Constantinopol: Cercurile diplomatice se indoesc, că Bulgaria ar avé de gând să adreseze un ultimatum Turciei. După părerea lor, Bulgaria n'are nici un motiv

de a face un asemenea pas și nici un drept de a protesta contra concentrării de trupe turcesci, care se justifică prin trebuința de a reprima bandele bulgare revoluționare. De altfel, Pórta este determinată la o asemenea acțiune prin presiunea Austro-Ungariei și Rusiei de a executa reformele adoptate deja. Cercurile diplomatice competente condamnă în unanimitate atitudinea guvernului bulgar, recunoscând totuși situațiunea dificilă, față de opinia publică din principat. Comitetele revoluționare macedonene, desperate de nesuccesul acțiunei lor, par că se silesc acum de a provoca un rēsboi pentru a scăpa de răspunderea ce și-au asumat prin deslănțuirea mișcării insurecționale în Macedonia. Cercurile de la Yldiz-Kioșk și ale Porței, precum și cele diplomatice au credința fermă, că principele Ferdinand și guvernul bulgar vor fi prudenți și liniștiți și nu se vor lăsa a fi rētăciți prin demersuri nereflectate. Din parte-le cercurile de la Yldiz-Kioșk și ale Porței nu voesc de loc un rēsboi și nu fac nici o pregătire în acest scop.

Noua lege militară.

Miercuri comisiunea pentru armata a camerei a ținut ședință. Din partea guvernului a fost de față ministrul president Khuen-Hedervary și ministrul de honveđi Kolozsvary. In desbatere sunt proiectele militare. Ministrul Kolozsvary a declarat următoarele:

In ce privește așa numitele *postulate naționale* primesce punctul de privire al guvernului trecut, recomandă însă comisiunei, că nu este oportun a-se complica acum proiectele actuale. Sē se eschidă tóte cestiunile, cari nu stau în legătură cu proiectele din desbatere, pentru-ca să nu se amâne descurcarea.

Nisuița lui e îndreptată într'acolo, ca să se facă capăt *provisoriului actual* și să se presente o *nouă lege militară* pe timp de 10 ani, așa că *contingentul de recruți în 1904 să se voteze pe baza noiei legi militare*. Declarațiuni mai amănunțite nu face de-ocamdată. Spune însă, că tendința e de a se redacta noua lege pe baza *serviciului activ de doi ani*, ceea-ce va avé ca urmare o *sporire necondiționată a contingentului de recruți și a contingentului de pace*. Urcarea contingentului de pace este necesară din punct de vedere militar.

La *cavalerie și la artileria equestră* se va menține *serviciul de trei ani*. La *marină* serviciul de 4 ani se reduce la 3 ani. La *celelalte arme*, serviciul se va reduce la 2 ani.

Se va avé de grije, ca *voluntarii* pe un an, *cari nu pot depune cu succes examenul de ofiter în rezervă*, în principiu și fără excepțiune *să nu fie obligați la al doilea an de serviciu*, și al doilea an de serviciu să-l facă numai aceia, cari s'au constatat *nevrednici* pentru privilegiul de voluntar.

S'a pregătit definitiv planul pentru *noua procedură penală militară*, care încă în decursul acestei luni se va trimite celor două parlamente spre studiere și desbatere.

Privitor la *permutarea ofițerilor supuși ungari* la regimentele din Ungaria, ministrul spune, că până acuma și-au cerut

permutarea numai 50. Din oficiu au fost permutați încă 19, cu totul 69. Permutarea se face la cererea respectivilor, séu a părinților lor. Guvernul militar va grăbi în viitor permutările. *Este însă absolut imposibil, ca toți ofițerii supuși ungari să fie permutați de-odată la regimentele din Ungaria, și acésta din diferite cauze.*

Cu ocaziunea absolvării studiilor militare, fie-care elev va fi întrebă să se declare, că la care corp de armată dorește să servescă. In anii 1901, 1902 și 1903 au cerut 336 elevi din instituttele armatei comune, ca să nu fie împărțiți la *regimente ungare*. Numai la 169 li-s'a împlinit dorința, ér restul de 167 au fost dislocați la regimente ungare. In cei trei ani amintiți 40 elevi din Academia Ludovica și din școala de cadeți și-au cerut dislocarea în armata comună, dintre cari 10 la trupe din Austria, 30 la trupe din Ungaria. Așa a fost dorința lor. De aici se vede, că o fórte mare parte a elevilor absolvenți, doresc înșiși să fie împărțiți la regimente nemaghiare, ba adese-ori părinții elevilor eșți din instituttele de honveđi condiționează împărțirea lor în armata comună de la aceea, ca ei să nu servescă în regimente ungare.

Bursele în instituttele militare ale armatei comune, orî de ce categorie ar fi ele, se vor da *numai tinerilor supuși ungari*.

Completarea *honveđimeii* cu artilerie ar necesita mari *jertfe financiare*. Decă s'ar face acésta, cheltuelile ar trebui să le porțe esclusiv Ungaria.

In ce privește *limba* în care *voluntarii* pe un an fac esamenene de ofiter în rezervă: regulamentul de serviciu *nu pretinde deplina cunoșcere a limbii germane*, însă pentru-ca cineva să pótă fi numit ofiter, se cere, ca respectivul să cunoască limba germană în mēsură, încât să-și pótă exprima corect gândirea, ca astfel să corēspundă, ca ofiter, cerințelor împreunate cu poziția sa de ofiter.

Din dieta ungară.

Discursul deputatului Dr. Aurel Vlad.

Aurel Vlad: Vorbesc ca reprezentantul unui partid, care de timp îndelungat n'a fost reprezentat în acésta cameră (*Strigări din dreapta*): Nici nu va fi un astfel de partid! Viitórele alegeri generale vor arăta, că da! vom fi reprezentați aici, vom fi cel puțin 18—20, orî ce veți face. (*Strigări din dreapta*): Nici odată! Sgomot îndelungat. — Presidentul: Rog liniște). Cred, că fie-care deputat are dreptul a vorbi în parlamentul Ungariei. Precum eu am ascultat pe alții, aștept să fiu și eu ascultat, căci m'a trimes aici un cerc electoral și cercul acesta e în drept a aștepta de la d-vóstré să ascultați pe reprezentantul séu. (*Strigări în dreapta*): N'ai spus nimic!

Rakovszky St. (partidul poporal): Nici nu l'ați lăsat să spună ceva. (Sgomot).

A. Vlad: Am spus, că sunt aderentul partidului național român; acesta e partidul meu, și decă m'au ales cu programul acelu partid (!?), cred că mi-e permis s'o indic acésta aici. (S'auđim, s'auđim !)

Revenind asupra programului d-lui ministru president, vréu să constat, că parlamentarismul maghiar și-a încetat de fapt plățile, de-órece nu fu capabil a introduce legile militare. Majoritatea nu-și pôte valida voința în parlament; cauza,

după a mea părere este, că la noi parlamentarismul s'a falsificat și că minoritatea, care a luptat cu arme extraordinare, poate cel puțin să se refere la aceea, că majoritatea această nu exprimă fidel majoritatea națiunii. Etă ce dă minorității forță, și decă dumuiavostre vreți să remediați starea această, atunci nu vi-se poate oferi altă modalitate, decât o schimbare totală de sistem, care să aducă națiunea în situația de a-și exprima fidel voința cu ocazia alegerilor.

Decă vreți să se restabilească ordinea și liniștea parlamentară, poftiți și faceți o reformă parlamentară și apoi să faceți alegeri, în cari națiunea să-și poată manifesta voința în parlament, așa precum ea simte. Căci eu cred, că acel parlament din care naționalitățile lipsesc aproape cu desăvârșire, nu exprimă fidel voința națiunii.

Br. Feilitzsch: De ce ați fost pasiviști? — Barta Ö.: Poporul n'a fost pasivist, ci numai conducătorii (Sgomot general). — *Presidentul*: Rog tăcere.

A. Vlad: Cred, că d-nii deputați mai vechi știu, că au mai fost în camera această deputați naționaliști români. A venit însă regimul Tisza și i-a răsturnat, a venit regimul, cu care nici d-vostre n'ați fost mulțumiți, nici noi nu suntem mulțumiți. (Boncza M.: Ați fost pasiviști!) Pasivitatea am enunțat-o din silă, am enunțat-o fiindcă n'am putut să alegem nici un candidat, căci ne-au împedat cu gendarmii și cu baionetele, ca alegătorii noștri să nu poată vota.

Când George Pop (Băsești), un membru al partidului independist, care tot-odată e și Român, fu răsturnat, acesta ni-a servit ca dovadă strălucită, că sub acel guvern și că pe lângă un astfel de sistem electoral, n'avem ce căuta în lupta electorală. Din cauza această am enunțat pasivitatea. Destul de rău am făcut (!), căci deși am vădut, că guvernul luptă cu mijloace violente, noi ar fi trebuit să luăm lupta și ar fi trebuit să forțăm guvernul, ca să aplice contra noastră toate violențele, pentru-ca să ne putem provoca cu îndreptățire la aceea, că etă! ne esclud din parlament (Sgomot în dreapta.)

Br. Feilitzsch: Asupriți!

A. Vlad: Da, suntem asupriți și am fost asupriți atunci când se menține un cens electoral imposibil, numai pentru-ca se tem, că din cercurile ardeleni nu vor veni aici atâți deputați guvernamentali, ca până acum. (Mare sgomot în dreapta.)

Leszkay Gy.: Valahii din Bihor votează cu 1/4 dare, ca și Maghiarii.

Presidentul: Am datoria, ca în parlamentul maghiar, în interesul reputației liberalismului Ungariei, să validez principiul, că cu cât cineva e mai izolat în acest parlament, cu atât mai mult să-i garantez libertatea cuvântului. Rog deci să ascultați pe d-l deputat.

A. Vlad: Mă închin cu mulțumită înaintea declarației d-lui președinte, care chieamă la ordine pe colegii mei deputați turbulenți.

Presidentul: Rog pe d-l deputat să fie mulțumit cu observarea presidială, și din parte-i încă să binevoiescă a-o urma.

A. Vlad: O dovadă cum-că parlamentarismul a dat faliment, este și aceea, că după căderea lui Banffy nu s'a putut crea o stare parlamentară regulată, decât după ce majoritatea a fost silită să pacteze cu minoritatea, și pe baza acestui pact guvernul a fost silit să prezente anumite proiecte de lege și să le voteze. Acest compromis a fost o atingere a principiului majorității. După a mea părere această e inparlamentară, der așa este. Numai prin schimbare de sistem se poate remedia starea această. Cări sunt cauzele? Cauzele sunt două. Una urmăză din acel principiu neparlamentar ajuns la suprafață în urma pactului de la 67, că sunt în parlament partide, cari în general nu sunt capabile de guvernare. A doua cauză e, că guvernele de la 67 încôce au urmat o politică de naționalitate cu totul greșită atunci, când au scos aproape total naționalitățile din parlament. (Strigări în dreapta și stânga extremă: Nu-i adevărat! Nimeni nu le-a exclus.)

Bakonyi S. Naționalitățile nu au drept de reprezentare excepțional.

A. Vlad: Și eu țin, că naționalitățile n'au drept de reprezentare excepțional. Der și naționalitățile sunt cetățeni ungari și, deci, ele ca cetățeni ungari au și drepturi politice. Noi nu ne retragem și nu vrem a ne retrage de la împlinirea obligamentelor cetățenesci, pretindem deci și putem să pretindem, că și nouă ne compete acele drepturi, ca ori cărui cetățen al patriei.

Br. Feilitzsch: Spoliare de drepturi n'a fost aici. — O voce din dreapta: De

cări drepturi a-ți fost despoiați? — Barta Ö.: Nicăiri în lume naționalitățile n'au atâtea drepturi ca în țera această. (Sgomot.)

A. Vlad: Când veni guvernul lui Szell, părea că are să se schimbe sistemul, căci venise cu devisa: drept, lege și dreptate. Decă Coloman Szell ar fi introdus sistematic acest principiu, i-ar fi succedat a produce o schimbare de sistem. Coloman Szell însă s'a răzimat tocmai pe aceea majoritate, care a urmat pe Bauffy. Și-a luat și Szell pe acei miniștri, cari au fost aderenții vechiului sistem.

Numai de curând am audiat accentuându-se în acest parlament sfîntenia cuvântului dat. Decă pe bărbați îi obligă cuvântul dat, el obligă cu atât mai vîrtos pe aceea legislativă, care împlinesc cea mai înaltă misiune în stat. Camera a promis să fie drăpă față cu naționalitățile, der nu și-a împlinit promisiunea. S'a adus la 1868 așa numita lege de naționalități, pe care însă nici un guvern n'a executat-o. (Voce: Nu se poate executa). Atunci m'ai bine s'o desființai, căci cel puțin n'ar fi rușinea aceea pe noi, că există o lege pe care nu vrău s'o execute.

Barta Ö.: Mai sunt și alte legi asemenea. Ce e cu legea despre numirile localităților?

A. Vlad: Naționalitățile însă au existat cu toate acestea, ele există și adî.

Bartha M.: Prin aceea lege s'au creat naționalitățile.

A. Vlad: Nu legea, ci Dumnezeu le-a creat.

Barta Ö.: Cred, că i-a și părut rău. (Ilaritate generală.)

A. Vlad: D-l ministru-president a spus în discursul-program, că va guverna pe baza legii, dreptului și dreptății. În promisiunea această se cuprinde, deci, și aceea, că guvernul său este continuarea guvernului trecut, va guverna deci pe aceleași baze, pe cari baze a guvernat Col. Szell. (Ugron: Fiindcă ia cu sine pe mameluci. Decă nu i-ar lua, alt guvern ar fi. — O voce din stânga: A fost o simplă frază.) E altă cestiune, decă e o frază sau nu. A spus-o d-l ministru president și eu sunt dator a-i crede, până când nu mă voi fi convins de contrariul. Cred, că promisiunea învîlvă în sine și aceea, că va executa legea naționalităților, căci și această e lege. A promis și guvernul trecut, der totuși n'a executat-o. Imi iau deci voie a întreba pe d-l ministru-president: că decă vrău se execute toate legile, execute-ta-va și legea această? Căci etă cum stăm cu această lege: tot ce este în ea nu se execută, er ceea-ce nu este în ea se execută. (Mișcare. Strigări în dreapta: Ce-i asta?) Voiu da explicație, mai întâiu însă trebuie să fac o mică diversione. E o forțe însemnată cestiune de drept constituțional, de drept public, o cestiune însă la discutarea căreia trebuie să dispară părții de despărțire.

Când d-l deputat Okolicsanyi a sulevat atingerea libertății presei, parlamentul maghiar a dat o strălucită dovadă, că atunci când e vorba de atingerea garanțiilor dreptului constituțional al cetățenilor, camera ungară scie să fie unanimă. Eu vrău acum să vorbesc de alt cas mult mai important. Cred, că cel ce pricepe dreptul public și care e în clar asupra principiilor libertății constituționale și parlamentarismului, va dice, că guvernele, cari au dat ordonanțele acelea, au călcat constituția și au călcat în picioră legea. (S'auzim!)

Este ore în parlamentul acesta vr'un membru, care să tragă la indoială, că cetățenii au dreptul, liber și după convingerile lor, să-și constituie partid politic? (Mare sgomot și strigări în dreapta și stânga extremă: Numai să nu fie contrar statului. S'auzim! S'auzim!)

Feilitzsch: Acesta e comitetul din Sibiu.—Rakovsky: În ochii d-vostre și noi am fost contrarii statului. (Mare mișcare).—*Presidentul*: Rog tăcere, ca d-l deputat să poată desfășura ce vrău se spună.

A. Vlad: Cred, că este un drept îndubitabil al cetățenului, de-a profesa principii politice, conforme convingerilor sale. (Mare sgomot în stânga: Ohó! vorbesc rafinat!) Cred, că guvernul trebuie să respecte convingerile acestea.

Ugron: Asta o stabilește tribunalul.

A. Vlad:... Decă cine-va comite o ilegalitate, poftiți și-l încheideți, fie chiar și ministru... Cetățenul are dreptul de-a urma și propovădui principiile politice, cari corespund convingerilor sale. Așa stă lucrul, și în constituția noastră, în legile noastre nu va găsi nimeni nici o dispozițiune, care să oprască constituirea cutărui său cutărui partid politic.

Visontai: Se găsește în codul penal când trebuie cineva urmărit.

A. Vlad: Recunoșce ore legislativa un astfel de drept guvernului, încât el să poată dice, că desființez cutare partid politic și nu-i mai permit funcționarea? (Strigări în dreapta: Da, ea are drept!) Și această s'a întimplat tocmai față cu partidul național român, a cărui activitate s'a oprit prin ordin ministerial și s'a enunțat, că e o transgresiune a convoca o astfel de adunare politică, transgresiune, ce se pedepsește cu închisoare și amendă. (Strigări în stânga și dreapta: Corect a fost!) Cred, că partid politic se poate constitui...

Feilitzsch: Contra patriei nu! Acolo însă ați făcut și memorandumul.

Lukacs Gy: Ar trebui înfundați în temniță toți aceia, cari au făcut memorandumul.

Presidentul: Rog liniște.

A. Vlad: Nu există în țera acesta iuriscult, care să cuteze a trage la indoială adevărul cuvintelor mele. Nu există lege, care ar opri pe cetățen de a-și profesa convingerea sa politică. Nu există lege, care ar da ministrului dreptul, de a desființa cutare său cutare partid. (Strigări în stânga extremă: Decă nu e antinațional.) Der partidul socialist, național este? Activitatea acestui partid nu e oprită încă și nu e suspendată. Er la ceea ce au drept socialistii, și noi avem drept. Greșesc acei d-ni deputați, cari cred, că un partid politic se înșghebeză numai așa din sport. Partidele politice se constituie, pentru-că nu pot să valideze direcția lor în cadrul altor partide politice, din care cauză se grupează deosebit. Că apoi corecte sunt principiile, ori nu...

Bartha M: Tot una e?

A. Vlad: Da, tot una! (Mare sgomot.)

Bartha M: Chiar de ni-ați aprinde casa!

A. Vlad: Avem legi. Poftiți și aplicați legea penală față de acela, care comite ilegalitate.

Pap Z: Chiar și niusința de constituire e punibilă.

Lukacs Gy: D-vostre v'ați dus la împăratul în Viena! Astfel ați constituit partid politic! O să vă dăm peste degete! (Sgomot.)

A. Vlad: Țera are cetățeni, cari aprobă principiile acele, pe baza cărora m'au trimis aici în cameră. (Strigări: Cări sunt acele principii?)

Sebess D: Trădarea de patrie!

A. Vlad: Nu e tradare de patrie. Greșesc d-l deputat, decă crede, că eu sunt trădător. Protestez în contra acestei expresiuni și protestez contra aceea, ca pe fruntea ori-cărui cetățen al patriei să se infiereze tradarea, cât timp nu sunt dovești pozitive, că respectivul cui și când și-a vîndut patria. Eu astfel de omeni orbiți și decăduți nu-mi pot închipui.

Lukacs Gy: De sigur, el înțelege patria valahă. Reservatio mentalis. Spune, patria maghiară o înțelegeți?

A. Vlad: Declar, că-mi țiu de datorință a lucra din toate puterile pentru înflorirea patriei, pentru fericirea ei. Aștept însă, ca ceea-ce la alții e virtute, să nu se considere de păcat atunci când eu sunt fidel naționalității mele.

Polonyi G: Frase. — *Presidentul*: Rog să ascultați pe d-l deputat.

A. Vlad: Eu vrău să fiu cetățen fidel al acestei țeri. Inșă nu pot recunoșce nimănui, nici țerii, dreptul de a pretinde de la mine să fiu infidel cătră naționalitatea mea și să-mi neg originea.

Br. Feilitzsch: Nu pretindem, der să recunoșci supremația națiunii maghiare.

A. Vlad: Voiu avé ocazie să vorbesc și despre această. Văd, că prin întrepreri promovăți obstrucțiunea. Ei bine, eu din principiu sunt adversarul obstrucțiunei.

Ce privește programul d-lui ministru-president referitor la cestiunea naționalităților, mărturisesc sincer, că nu-l găsesc tocmai clar. D-l ministru a dis înțeles altele: „Scopurile statului maghiar cred a-le servi mai bine, decă voiu întări maghiarimea, care și în privința istorică a dat timbrul acestui stat“. Bine, eu înțeleg această, însă să nu se întemple în detrimentul nostru.

Br. Feilitzsch: Ce fel de „nostru“? Aici numai Maghiarii sunt și pot să fie!

A. Vlad: D-l prim-ministru a nemerit cuiul în cap, când a dis, că „să nu credă nimeni în țera, că interesele cetățenilor nemaghiari s'ar pute separa de interesele Maghiarilor“. Ei bine, nici eu nu le separez. Sôrtea naționalităților atunci va fi bună, — a dis d-l ministru — naționalitățile atunci vor fi fericite, când și Maghiarul e fericit. Der nimeni nu va trage la indoială, că țera atunci va fi

fericită, când fie-care naționalitate se va simți bine și fericită aici.

Veres I.: Nu însă în detrimentul nostru.

A. Vlad: Țera va fi mare și fericită atunci, când Maghiarul, Sêrbul, Slovacul Românul își află căminul în patria asta. Deorece însă programul d-lui ministru president și partidul pe care se razimă nu-mi dau nici o garanție în privința această, eu nu pot vota încredere guvernului. (Aprobări în dreapta. Strigări: Slavă Domnului.)

Mulți din aceia, cari lărmuesc, reprezintă ținuturi locuite de Români. Vom îngriji, ca să nu mai între aici.

Br. Feilitzsch: Ce fel de amenințare e această? (Strigări: Nimeni nu se teme.)

A. Vlad: D-l deputat Zichy a dis, că liberalismul a dat faliment. N'a dat faliment, căci liberalism la noi n'a existat. Partidul așa numit liberal n'a făcut politică liberală, ci hotărât reacționară. Ori dora omnipotența fișpănescă e instituție liberală, liberală este instituția virilismului, camera magnaților? Cred că nu. În aplicarea forței: etă în ce au fost liberali domnii. Guvernul răzîmîndu-se pe-un astfel de partid, n'am nici o încredere față de el (Strigări vii în dreapta: Slavă Domnului!) și nu iau spre sciință programul d-lui prim-ministru.

Un atac în contra obstrucției.

Ministru-președinte Khuen-Hedervary a declarat în ședința de la 8 Iulie a dieței, că nu vrău să profite de îndemnitare pentru disolvarea camerei, că în cursul tratativelor n'a fost vorba despre legile pactului și că nu este nici o deosebire între celea dis în discursul program și celea stabilite în tratative. A declarat mai departe, că mulți au înțeles fals cuvântul „deocamdată“, deore-ce legile militare nu vor mai fi aduse la ordinea țilei. În privința revisuirii regulamentului a declarat, că n'are de gând a o aduce în desbatere, der că poște să vină mai târziu timpul revisuirii, er când ar veni asemenea imprevjurări, ceea-ce ar fi echivalent cu *anarchia completă parlamentară, atunci el nu s'ar da înderăt nici de la oclotură.*

Enunțiațiunea această a ministrului președinte a provocat mare consternație și sgomotose protestări în stânga extremă.

Șeful obstrucțiunei Barabás Béla s'a distins și în această ședință cu atacurile intransigente îndreptate contra lui Khuen-Hedervary. Ministru-președinte însă i-a răspuns citând din discursul lui Barabás însu-și, rostit la 25 Iunie, în care a declarat, că în cas, când s'ar revoca proiectele militare, el se va lăsa de obstrucție.

Discursul acesta al lui Khuen-Hedervary a fost primul succes parlamentar al ministrului-președinte și a năbele nuanțe ale partidului independist au fost viu atinse de acest discurs.

Un răsunset

la strigătul de alarmă din Timișoara.

III.

Bată-o părdalnică de statistică, cine a inventat-o și pe ea, ca să mai dea pe omeni și lucruri de gol? În vremile cele bune, oile nocanilor și ale seliștenilor treceau cu sutele de mii Dunărea în Turcia, treceau în Crimeea. După Sulzer în '772 s'au plătit taxe la vămii pentru 591.210 oi ardeleni, trecute pentru vârat în principate afară de oile țigăi (2/3) pentru cari atunci nu se plătia nici o taxă, deore-ce ele fină mai fine și de folos mai mare, erau scutite pe acele vremuri, pe când toate guvernele făceau sacrificii însemnate pentru îmbunătățirea rasei oilor și introducere merinoselor; er în ernă 1780—81 au iernat peste 500.000 de oi ardeleni în Valahia.

Statistica bulgară arată, că la constituirea principatului actual al Bulgariei, nu s'au mai găsit decât vr'o 7000 oi ardeleni în Bulgaria, care la noul recensământ peste 5 ani au dispărut și acelea.

Statistica animalelor domestice

din România pe 1903 — glăsuiesc la pag. 45:

„Pe la 1854—55 oile mocanilor ardeleni aflate în țările noastre, se ridicau până la 1½ milion capete. La 1876 această cifră scade la 500,000, în 1891 la 110,000 în 1896 la 43,600. În 1902 după datele culese de ministerul finanelor, numărul oilor aflate în țară pentru pășunat era de 88,000.

„Cum vedem d-ă, practica trecerii oilor ardeleni în țările române a dispărut, și din această cauză venitul, care se percepea altădată de la păstorii ardeleni, și care nu mai departe în bugetul anului 1865 figura cu 66,000 lei, astăzi nu însemnă mai nimic“.

Să ne ierte deci d-l Lupaș, că nu s'au stricat așa tare treburile în România, ca mocanii cu oile lor să nu mai pótă exista: Districtul Ialomița are abia 36 suflete pe klm.² și arăndașii și proprietarii indigeni cresc relativ foarte puține vite — ér moșiile cele mari se arendăză cu 6—7 maximum 8 lei pogonul, în Bărăgan și cu câte 3—4—5 lei la Baltă, la munte de asemenea; în Dobrogea și mai puțin, ér guvernul pentru transportul oilor dela munte la câmp și Baltă le-a făcut prețuri destul de reduse pe căile ferate. Transportul oilor cu trenul îl costă adî pe oier într'o noapte mai puțin, séu nu cu mult mai scump decât înainte vreme pe jos, când, decă și nu plătea la stăpânii moșiilor direct, pe unde trecea nimic, dér plăția la glóbe plocóne, camanačí etc. și păgubea prin furturi timp de 1—2 luni de zile cât ținea transportul și mersul turmelor pe jos.

Cai și vite cornute pentru muncă se caută și plătesc adî foarte bine în România, dér nu sunt — căci grație culturai de cereale puse, Țera a ajuns să nu mai posezede reproducători de valóre. Adî, Grecii din Grecia și Turcia vin de închiriază laptele și cașul de la cășerii din Dobrogea cât și la munte pentru esport, și nu găsec lapte și caș.

Apoi cine a stricat și urcat prețurile arendașilor moșiilor, fără de nici un rost și semă, făcând proprietarilor locali în tóte o concurență nebună și au nărávit pe proprietarii moșiilor mari, ca să nu le cêră nici un acaret, séu orî-ce instalație pe moșie, decă nu tot Grecii și Albanesi, și mocanii, cari din micul comerț s'au aruncat de-odată la plugăria mare și jupoirea țeranului român de rodul muncii sale cu inoeli.

„In Bărăgan pe domeniul lui Toma Petcu din Săcele, din 10 tîrle câte erau după vremuri, 8 s'au împărșiat, fiind-că nababul n'a voit să învoiescă vita mare la pășune fără de dece lei în acea sêlbătăcime, pe când taxa celui-lalt arendaș tot mocan era de 7 lei; 20,000 de pogóne îi rêmăseră nearate și neocultivate, grău pentru ciocărlă, cum dicea dânsul ér unde a arat, a arat până și drumurile. Așa era pe moșiile Jegalia, Diehiséna și altele la T. Petcu, care se dice, că avea la 100,000 pogóne, și nu mult mai bine la alții“.

Dér tîrlele și instituția tîrșailor cine óre a introdus'o în țară, decât mocanii și țuțuieii, cari se mulțumeau cu pământul nud?

Insé grație concurenței nebune la arendașii de moșii mari, au ajuns adî lucrurile acolo, că în Moldova — dulcea și frumósa țără a lui Alexandri — după recensământul din urmă, făcut de ministerul finanelor, jidani au adî 466.288 ha în arenda, jidani cu Românii în tovărășie 25,691 ha, streinii 130.830 ha, ér Românii 400,390 ha. În Valahia 2/3 din suprafața țerei se află deja ajunsă în stăpânirea de tapt, nu nominală, a arendașilor streinii. Datele cari se vor cunoșce de aprópe la tómnă, vor fi póte și mai triste pentru neamul românesc, decât cele din Moldova.

Faptul este, că unde la desrobirea pământului din 1864, proprietarii mari din Moldova își căutau

cei mai mulți singuri de moșii și erau tot ómenii cu averi frumoșe, ei adî sunt scoși mare parte din moșiile părintesci și înlocuiți prin arendași, ér dintre arendași în Moldova între 1083, 542 sunt Români, 124 streinii, 399 Evrei și 18 în tovărășie Români cu Evrei. Pe vremea aceea de proprietari și arendași de moșii Evrei nici că se pomenea — adî Evrei proprietari mari sunt sumedenie.

Țeranul român din România, în țera liberă de Turci și Muscali, a ajuns proletar cum nu a fost nici odată, peritor de fóme cu tóta munca sa încordată. Sunt fapte și raporturi ale statistice, cari orî cum le-ai întórce și suci, nu se mai pot nici tăi-nui și nici restălmăci. Etă efectele concurenței libere în agricultură și pe terenul economiei rurale egal de daunóșă și ruinátóre și pentru proprietar ca și pentru muncitor!

SCIRILE DILEI.

— 27 Iunie v.

Ministrul president D. Sturdza în Viena. Din Viena se telegrafiază, că ministrul-president român d-l D. Sturdza a sosit alaltă-eri în Viena și a conferit îndelung cu ministrul de esterne austro-ungar contele Goluchowski. „Allg. Corr.“ dice, că convorbirea lor a fost privítóre la situațiunea din Balcani.

O columnă pentru regele Carol. Ofșerii din geniu au luat inițiativa unei subscripțiuni, între ei, pentru a-se oferi regelui Carol o columnă după modelul celei din Roma, și pe care ar fi gravate actele și evenimentele din gloriósa domnie a suveranului României.

Foile evreesci și bólapapei. Foile jidovesci au atins éráși recordul reportajului în telegramele lor trimise din Roma. Un colaborator de la „Ost. Rdsch“ și-a luat ostenéla a face o colecție din unul și același număr al diarului „N. Fr. Pr.“ și a scos urmátórele floricele contradictorii de reportaj jidovesc asupra bólei sf. Părinte: „Papa este la deplină conștiință“. „Agonia nu póte dura, decât câte-va cé-sură“. „Gemetele începură din nou“, „Papa dicea pe la međul nopții cătră Lapponi...“ „Papa nu mai vorbesce de éri nópte, ci proferă numai sunete nearticulate“. „Papa nu mănăncă nimica“. „Papa a mănăncat în cursul nopții de patru orî“. „Viéța papei este vegetativă“. „Papei i-s'a cetit o telegramă, în care o damă din înalta aristocrație își esprimă urările pentru însănătoșare“. „Papa chemă la sine pe Lapponi și îi cerú să-i dea de bêt apoi îl rugă să-l deștepte, când va suna césul morții“. „Ost. Rdsch“ observă la acestea: Aici se ofere fie-căruia să credă, ce va vrea: Papa a durmit orî a veghiat tóta nóptea. El are conștiința deplină orî se luptă cu mórtea. N'a mănăncat nimica orî a mănăncat de patru orî. N'a vorbit de éri nimica, orî a spus cutare și cutare“. — Așa nu e de mirat, că „N. Fr. Pr.“ și „P. Ll.“ aduc în fie-care di câte 4—5 colóne cu raporturi despre bóla papei.

Esamen la școla agricolă din Feldióra. În ziua de 5 Iulie s'a ținut esamenul la școla agricolă din Feldióra. Acéstă școlă are doué cursuri. În cursul I erau înscriși 12, în al doilea 11 elevi. S'a esaminat din prăsirea animalelor, stupărit, agricultură, grădinărit, pomărit, cultivarea zarzavaturilor.

Logodnă. Domnișóra Angela Buteanu, profesóra la școlă civilă de fete „Paveliana“ din Beiuș s'a logodit cu d-l Camil Sălăgianu profesor la gimnasiul gr. cat. din același oraș. Călduróse felicităril

Deces. Iosif Potsa de Hatolyka, fișpanul comitatului Treiscaune, consilier intim al Maiestății Sale și camerier c. și r. a repausat în ziua de 9 Iulie în etate de 68 ani. Inmormântarea se va face în ziua de 11 Iulie în cemetierul rom. cat. din S. S.-Georgiu.

Și-a lăpédat numele părinților. Minorul Vasile Negrea lucrător la linia căilor ferate din Brașov, și-a schimbat numele în Fekete.

Un desertor sêrb despre regicidiu Poliția din Focșani, — serie „Țara“, — a arestat pe un sêrb, găsit în oraș vagabondând și fără să aibă asupra sa acte de legitimație. Înaintat prefecturei, Nedelcu-Milanovici — Sêrbul arestat — a declarat, că este soldat desertor din regimentul Carol I și că batalionul séu este comandat de cătră căpitanul Mihail Spuzici, El a mai declarat, că a desertat chiar în nóptea măcelului din palat, unde se afla degardă și a fost printre cei dintâi soldați, cari au alergat să scape pe Rege. Védënd tragicul sfîrșit al Suveranilor séi, precum și barbariile șefilor, el a fugit din Serbia în România travestit. Ajuns aci el a cersit din sat în sat până când în Focșani, a fost arestat.

Reuniunea germană de cântări va da în ziua de 11 Iulie la órele 8 séra (în cas de timp nefavorabil Dumineca ce urméză) un concert la „Casa de tir“. După concert (Sommerliedertafel) va urma dans. La concertul care va fi dirijat de d-l Paul Richter își va da concursul și d-l Dr. Hans Copony, cântăreț de operă. Programul este următorul: 1) Capela orașului. 2) W. Kienzl Landsknechtlied, cor bărbătesc. 3) Arie din opera „Martha“ cântată de Dr. Hans Copony. 4) Capela orașului. 5) a) Abt Maiennacht, b) P. Richter: Maientraum, coruri bărbătesci cu solo tenor (Dr. Copony). 6) Romantă din opera Hugenótu de Dr. H. Copony. 7) Capela. 8) Hirsch Din „Landsknechtleben“ nr. 6. „Beiwälschem Wein“ cor bărbătesc cu solo bariton (Fritz Stenner). 9) Capela orașului. — Intrarea 2 cor.

Esercitiu de tir. Măne, Sâmbătă 11 Iulie de la 5 dim. până la 2 p. m. esercitiu de tir în Poiana. În acest timp este sever interđis accesul pe acest teritoriu.

Aparate de fotografie pentru diletanți. Firma A. MOLL, liferantului curții c. și r. din Viena Tuchlauben Nr. 9 își recomandă amatorilor de fotografare, articolele sale necesare pentru a fotografia. La cerere trimite liste ilustrate conținând prețurile. Depozite în Brașov la F. Jekelius, F. Kelemen, Victor Roth farmaciști. Teutsch și Tartler, D. Eremias nepoți.

Anuare.

II.

Ni se trimite anuarul școléler din Blașiú, care pórtă titlul: „Raport despre instituttele de învățământ greco-catolice din Balázsfalva-Blașiú: gimnasiul superior, institutul pedagogic, școlă de aplicație și școlă de fete pe anul — școlastic 1902—1903 Blașiú. Tipografia seminarului arhidieceșan 1903. O broșură 8º de 152 pagini.

La începutul anuarului până la pagina 29 vedem publicat un studiu intitulat „Ches-tiunea educațiunei“. Autorul studiului este d-l Emiliu Viciu, profesor și rector al internatului de băieți. Disertațiunile publicate prin anuare de obiceiú au sórtea de a fi fórté puțin cetite. Nu e vorbă, de multe orî nici nu sunt, de cât nisce umpluturi compilate. Am dori ca studiul d-lui Viciu să nu aibă sórtea studiilor „de duzină“ de prin anuare și să fie citit cu atențiune de părinți, profesori și elevi, căci multe învățături utile cuprinde din ramura atât de grea și — vai! — atât de neglijată a educațiunei!

Profesorii de studii ordinare la gimnasiu sunt în număr de 17, dintre cari 9 preoți 7 candidați de preoți și un laic. În fruntea corpului didactic vedem pe Iosif Hossu, canonic metropolitan, director al gimnasiului. Studiile extraordinare (cantul bisericesc, muzica vocală și instrumentală desemn și gimnastica) au fost predate de patru profesori: un preot și 3 civili. Elevilor gr. or. le-a predat religiunea părintele Samuil Szabó, preot gr. or.

Din planul de învățământ vedem, că limba latină s'a predat în 40 ore pe sêptemână, apoi vine limba maghiară cu 27 óre, limba română cu 26!

Biblioteca gimnasiului s'a înmulțit prin cumpărări și donațiuni. Numărul volumelor nu este arătat. Bibliotecar d-l S. Nestor.

Biblioteca tinerimei numără 2572 volume. Sporul anului acestuia este de 115 volume. Custode d. Dr. I. Rațiu.

Societatea de lectură numără 111 membri și a ținut 29 ședințe. Conducétorul societății a fost d. Al. Viciu.

Muzeul de naturale s'a sporit de asemenea prin donațiuni și cumpărături. Custode d. Dr. Ambrosie Chețianu.

Pentru muzeul de fizică și chemie s'a procurat un schiopticon în preț de 300 coróne. Custode d-l Emiliu Viciu.

Gimnasiul a avut și un observator meteorologic sub conducerea d-lui Eugen Pantea.

Muzeul de archeologie s'a sporit în mod considerabil.

Pentru sala de gimnastică și pentru sala de desemn s'au procurat mai multe aparate și modele.

Gimnasiul are și o grădină botanică, care s'a îmbogățit în decursul anului cu mai multe specii de plante.

Elevii au fost împărșășiți în diferite beneficii așa: 67 elevi au avut burse în suma totală de 9710 coróe, alții au fost ajutórați cu cărți, 182 elevi au fost împărșășiți tot la 5 zile cu câte o pâne numită tablă: țipăi.

În internatul Vancean au fost 123 elevi, dintre cari 27 au avut întreținere gratuită.

Fondul pentru ajutorarea elevilor în cas de bóla numără 17.797 coróne 78 bani.

Afară de fondurile de mai sus, au mai fost câteva fonduri mai mici ca: fondul de scrimă, f. „Ciriac B. Croze“, f. „Ioan Săbădeanu“ și fondul de excursiuni.

Numărul elevilor de la gimnasiu era la sfîrșitul anului școlar 497, dintre cari 393 gr. cat. 84 gr. or. 3 rom. cat. și 4 jidovi.

Progresul în studii a fost următorul: 32 au reușit la esamene cu eminență 76 cu bine, 236 cu suficient, 93 au rêmăș corigenți dintr'un obiect, 15 din 2 obiecte 32 repetenți.

Institutul pedagogic a avut un director și 7 profesori. Elevi la acest institut au fost în cursul I. 30, II. 34, III. 23. În tóte 3 cursurile 18 privațiști, în majoritate fete. Institutul pedagogic a avut și o școlă de aplicație.

La școlă de fete a fost director d-l Silvestru-Nestor, ér corpul didactic era compus din 12 profesori și profesóre de studiile ordinare și 8 de cele extraordinare și facultative. Școlă are secțiune primară, superióra și civilă și un curs complementar. Numărul elevilor a fost 73 dintre cari 51 gr., c. 9 gr. or., 6 rom. cat. 3 ev. luterane, 2 ev. ref. 2 evreice.

Anuarul raportéză în fine despre școlă gr. cat. pentru învățaceii de meserii și negustorie. Numărul elevilor a fos 29.

ULTIME SCIRI.

Roma, 9 Iulie. Buletinul publicat adî la órele 10 asupra bólei sf. Părinte are următorul text: „Sf. Părinte a avut o nópte liniștită. Plămânul a început a se vindeca. Starea generală merge spre bine. ss) Lapponi, Mazzoni. — Mazzoni a declarat, că îndreptarea miraculóșă în starea papei continuă. Aprópe tóte organele mai importante funcționéză regulat. La un om mai tînér, acesta ar fi echivalent cu însănătoșarea. După părerea lui Mazzoni papa ar fi în afară de orî ce pericol. Un nou consiliu medical nu se va mai ținé.

Literatură.

Musică. A apărut de curénd în Viena un caiet de compozițiuni ale mult talentatului compositor român Ioan Scărlătescu

Acest caiet de valóre conține 4 cântece pentru voce și pian fórté frumoșe, între cari se află și o mândră Doină, care are ca text o poesie de Eminescu.

Pretul unui caiet e de 3 coróne plus 5 bani porto și se află de vëndare la tipografia A. Mureșianu în Brașov.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Dela „Tipografia A. Mureșianu“ din Brașov, se pot procura următoarele cărți:

(La cărțile aici înșirate este a se mai adauge și lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru comandație.)

Scrieri literare pentru popor.

„*Carnetul Roșu*“, o interesantă *novelă nihilistă*, tradusă din germană de Moșul. O broșură de 104 pagini, format octav mic. Broșura oferă o lectură ușoară și distractivă. — „*Moșul*“ e cunoscut cetitorilor noștri din numărusele sale lucrări publicate în foaia ziarului Gaz. Trans. Prețul cu posta 50 bani.

„*Caractere morale*, exemple și sentințe ucelese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne“ de Ioan Popea. Prețul cor. 2.50 (cu posta cor. 2.70.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge și portul postal.

„*Castelul din Carpați*“, roman din viața poporului român din Ardeal, de Jules Verne, tradus de d-l Dr. Victor Onșor cu o prefață de Dr. Eliă Dănu. O carte foarte interesantă, care n'ar trebui să lipsească de pe masa nici unui Român. — Exemplarul broșat edit. populară 1 cor. 60, broșat edit. de lux 2 cor. 40 (plus 10 b. porto), legat 4 cor. (plus 20 b. porto).

Dietetica populară, scrisă cu deosebită considerație la modul de vețuire a țeranului român, de Simeon Stoica, medic pensionat. Conține vre o 25 figuri în text. Se vede acum în loc de cor. 1.60 cu 1 cor. + 10 b. porto;

Instrucțiuni populare despre datorițele și drepturile purtate datorului dere edate de Wilhelm Niemandz. Această carte e un îndreptar de o trebuință nespuse de mare pentru toți câți au afaceri cu dările. Prețul cor. 1.20 plus 10 bani porto.

„*Omul*“, noțiuni din anatomie și fiziologie și reguli igienice pentru conservarea sănătății și a corpului omenesc de George Căbună inv. Această carte servește ca manual pentru anul al IV-lea al școlii pop., pentru școlile de repetiție și pentru poporul nostru. Prețul 50 bani (plus 5 b. porto.)

Cugete și considerațiuni din experiența vieții lui Arghirobarb. Conține 170 de sfaturi înțelepte, scoase din pățania vieții. Prețul 20 b. (cu posta 24 b.)

Novela de Sienkiewicz: „Natură și viață“, „Sluga veche“ și „Lăncu musicantul.“ Traducere de I. C. Panțu; o broșură de 192 pag. Prețul 80 bani + 5 bani porto.

I. C. Panțu: „In plasă“, „In Balta“, „Cale grea“, „La Cădo“, „La cărciuma lui Tiriplic.“ *Schițe din viața delu țără*. O broșură de 112 pag. cu prețul 40 bani (+ 5 bani porto.)

I. C. Panțu: „*La țerg*“, povestire din viața unui cioban. O broșură din 32 pag. cu prețul 16 bani + 3 bani porto.

Lira Bihorului, o carte cu povestiri istorice scrisă în versuri, de Antoniu Pop. Prețul 40 b. (cu porto 46 bani.)

Părintele Nicolae, schiță din viața preoților de G. Simu. Prețul 60 b. + 6 bani porto.)

Săpătorul de bani, comediă în trei acte, localizată de A. Pop. Se recomandă mai ales pentru cei vrău să jöce teatrul. Prețul 24 bani (prin postă 28 b.)

Viețu după mörte, seu nemurirea sufletului, dedusă din misterul ființei omenesc și desertăciunea celor trecătoare, de I. P. Ediția II. Prețul cor. 1. (Cu posta cor. 1.10.)

Poesii de R. V. Buticescu. Prețul era la început 2 cor. 40b., acum numai cor. 1.20 (cu posta cor. 1.40)

Suspini și zimbire, poesii și prosă de A. Pop. Prețul 80 bani (cu porto 86 b.)

Taina norocului seu Povestea satului Nemerniceni de Tache Brânduș. Această carte e foarte potrivită pentru poporul nostru și costă 1 cor. (+10 b. p.)

Balade populare de Avram Corcea costă cor. 1.60 plus 10 b. porto. Pentru România 3 lei 20 b.

Banca de școlă de I. Dariu, 30 b. plus 10 b. p.)

Disciplina în serviciul educației de I. Dariu, 40 b. (plus porto 10 b.)

Idealul învățătorului român de I. Dariu, 40 b. (plus porto 10 b.)

Tragedia Calvarului de abat. Henry Bolo traducere în românește de membrii soc. de lect. „Inocențiu M. Clain“ din (Blașiu. Prețul 2 cor. pentru România 3 lei plus 20 b. porto.)

Lilice dela Pind, poesii macedonene-originate și daco-române de P. Vulcan, cor. 2 (pl. porto 10 b.)

Remăni Seceleni. Causale decadenței lor economice și mijlocele de îndreptare. Disertațiune de Ioan I. Lăpădat. 30 bani plus 5 bani porto.

Tribly, roman în românește de Afin aela Tuscia. Prețul 2 cor plus 20 bani porto.

„*Considerațiuni istorice asupra asociațiunii poporelor* și aplicațiunile lor la națiunea noastră“ de Ioan Clinciu profesor în Bucuresci. Prețul 2 cor. (+ 10 bani porto.)

Cartea Sătenului, romanele de Em. Părdău cor. 1 (pl. 5 b. por.)

„*In veltöre*“ romanele și impresii de Vlăduță, cor. 1-25 (porto 10 b.)

„*Amicul tinerimei*“, Anul I. fôia de cunoștințe folositoare de prof. I. Moisil-legat în păreți țară costă 5 cor. (por. 20 b.)

Povestea despre prințul Ahmed al Kamel seu Pribeagul îndrăgostit Tradusă de Dr. T. Prețul 60 b. (+ 6 b. porto.)

Buchetul, culegere de cântări bătrănesci și naționale de I. Pop Reteganul. Prețul 50 b. (cu porto 56 b.)

Logodnica contelui Stuart, povestire din viața Românilor bihoreni, de L. Rudow-Suciu. 148 pag. 8°. Prețul. 1 cor. (+ 10 b. porto.)

125 chinturi de cari strigă feciorii în joc, de I. P. Reteganul. Pr. 24 b. cu porto 30 b.

Nopti de erno. romanele pentru popor, de George Simu. Conține romanele cu tendințe morale. Form. 4° 250 pag. Prețul cor. 1.20 (cu posta cor. 1.30)

Opăguri, cât cioplite. cât pilită și la lume împărțite. de I. P. Reteganul. Vre-o 60 de poezii glumețe. Pr. 80 b. (+ p. 10 b.)

Schițe din Italia de Teodor Bulc. prețul 2 cor. (+ 20 b. porto.)

Amintiri din Grecia de Teodor Bulc; prețul cor. 1.20 (plus 10 b. porto.)

Poesii populare despre Avram Iancu adunate și publicate de Simeon Fl. Marian. Prețul 1 cor. (+ 10 b. porto)

Musa Someșană, poesii populare din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bognariu. Prețul 50 b. (cu posta 56 b.)

Teoria dramei cu un tractat introductiv despre frumos și artă de prof. Dr. Iosif Blaga. Prețul corone 3.60 (plus 30 b. porto.)

Dracul, romanele de V. R. Buticescu. Are tendința de-a combate credința deșertă. Prețul 20 bani (cu porto 25 bani.)

Țigani, schiță istorică, de I. P. Reteganul. Prețul 1 cor. (+10 bani porto.)

Cuvinte de aur seu învățături înțelepte date de un părinte fiului seu. Din operele lui I. H. Campe, tradus în limba română de Ioan Sonea preot gr. cat. în Seplai. Cu permisiunea prea Venerabilului Ordinariat 1 cor. 60 b. plus 10 b. porto.

Excursiuni pe munții Țerei Bârsei și ai Făgărașului din punctul „La om“ de pe „Buceci“ până dincolo de „Negoiul“. Descrieri, întregite cu schițe istorice despre Castelele și țera Făgărașului de I. Turcu, protonotar pensionat al comitetului Făgăraș. Prețul 2 lei plus 10 b. porto.

Cartea ilustrată pentru copii și copile de George Simu. Această broșură conține poesii istorice și morale spre escitarea gustului de cetit la copii. Prețul 50 bani (+ 56 b. porto.)

Trandafiri și Viorele. Poesii populare culese și ordinate de Ioan Pop Reteganul. Ediț. III. Prețul redus 60 bani (+ 10 b. p.)

Versuri de dor, adunate din poezii române de A. Prețul 50 bani (+ 5 b. porto.)

Doi prinși în cursă, comediă într'un act de A. Kellner localizată de I. Em. Bobancu. Prețul 24 bani (+ 3 b. porto.)

Dr. Iosif Frapporti prelucrată de Ioan Papiu. Prețul 60 bani plus 10 bani porto.

Dialogul Țiganului cu Săn-Petru la porța raiului seu glume și petrecere de ajuns. Manual lucrat după biblia țigănească de Aron Boca Velchereanu 50 bani plus 5 b. porto.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Russu 2 cor. plus 10 b. porto.

Dinu Miliian roman. Nenuica sfânt. de Const. Mille. Prețul 2 cor. plus 10 bani porto.

Feciorul Popei. Facerea Joiței. O dragoste a veacului. Rochia Cățiței. Amedeo Madini. Din viața tristă După natură. Baccalaureatul, de Const. Mille. Prețul 2 cor. plus 10 b. porto.

Proba de foc, comediă într'un act după A. Cotzebue, localizată de Irina Sonea n. Bogdan 30 b. plus 10 b. porto.

Buna chiverniselă, carte pentru toți întocmită după ideile ui Sam. Smiles de Theodor V. Păcățianu. 40 bani plus 5 b. porto.

Cursul la bursa din Viena.
Din 9 Iulie n. 1903

Renta ung. de aur 4%	120.75
Renta de corone ung. 4%	99.40
Impr. căil. fer. ung. în aur 3 1/2%	90.95
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	98.45
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	99.25
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	92.85
Bonuri rurale croate-slavone	99.25
Impr. ung. cu premii	198.—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	155.75
Renta de hârtie austr.	100.50
Renta de argint austr.	100.35
Renta de aur austr.	121.65
Rente de corone austr. 4%	100.65
Losuri din 1860.	154.15
Acții de-ale Băncei austro-ungară	16.05
Acții de-ale Băncei ung. de credit	731.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	660.25
Napoleonori	19.07
Mărci imperiale germane	117.45
London vista	239.—
Paris vista	95.32
Note italiene	95 37 1/2

Pentru Sesonul de vară
în Scheiu, șirul spitalului nr. 10, seu strada Caterinei nr. 2, (lângă școlile române), într'un loc foarte frumos și sănătos, cu grădină mare, bine arangiată, cu foșore și vedere frumoasă, în fața sôrelui, este o locuință constatătoare din 3 camere frumos mobilate, cu entrè separat, bucătărie, apeduct etc. **Se pot închiria imediat pentru sesonul de vară.**
Informații se pot lua tot acolo înderēt în curte, spre grădină.

Prafurile-Seidlitz ale lui Moll
Veritabile numai, dacă fiecare cutiă este provădută cu marea de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa.
Prin efectul de leuire durabilă al Prafurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai carbonice la stomach și pântec, în contra cărcelilor și a grelei la stomach, constipațiunile cronice, suferinței de ficat, congestiunii de sânge, haemorhoidelor și a celor mai diferite bôle femeesci a luat acest medicament de casă o răspândire, ce crește mereu de mai multe decenii încöce. — Prețul unei cutii originale sigilate Corone 2.—
Falsificațiunile se vor urmări pe cale judecătörescă.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.
Veritabilu numai, dacă fiecare sticlă este provădută cu marca de scutire și cu plumbul lui A. Moll.
Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (frotat) alina durerile de goidină și reumatism și a altor urmări de ecăliă. Prețul unei sticle originale plumbate, Corone 1.90.

Săpun de copii a lui Moll.
Cel mai fin săpun de copii și dame fabricat după metoda cel mai nou pentru cultivarea rațională a pelti, cu deosebire pentru copii și adulți. Prețul unei bucăți Cor. — 40 Cinci bucăți Corone 1.80. Fie-care bucată de săpun, pentru copii este provădută cu marca de apărare A. Moll.

Trimiterea principală prin Farmacistul A. MOLL, C. și r. furnisor al curții imperiale Viena, Tuchlauben 9
Comande din provinciă se efectuează glicnic prin rambursă postală.
La deposite se se ceră anumit preparatele provădute cu iscălitura și marca de apărare a lui A. MOLL.
Deposite în Brașov: la d-nii farmaciști Ferd. Jekelius, Victor Roth, Eugen Neustädter și engros la D. Eremia Nepoșil, Teutsch & Tartler.

TIPOGRAFIA A. Mureșianu
Brașov, Têrgul Inului Nr. 30.
Acest stabiliment este provădut cu cele mai bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în pozițiune de a puté esecuta orice comande cu promptitudine și acurateță, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE ÎN AUR, ARGINT ȘI COLORI.	REGISTRE și IMPRIMATE pentru tôte speciile de serviciuri.
CĂRȚI DE ȘCIINȚĂ, LITERATURĂ ȘI DIDACTICE	BILANȚURİ
STATUTE.	Compturi, Adrese, Circulare, Scrisori.
FOI PERIODICE.	Couverts, in letă mărimea.
BILETE DE VISITĂ DIFERITE FORMATE.	TARIFE COMERCIALE, INDUSTRIALE, de HOTELURI și RESTAURANTE.
PROGRAME ELEGANTE.	PREȚURI-CURENTE și DIVERSE
BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ DUPĂ DORINȚĂ ȘI ÎN COLORI.	BILETE DE INMORMENTARI.
ANUNȚURİ.	

Comandele eventuale se primesc în biuroul tipografiei, Brașov Têrgul Inului Nr. 30, etagiul I, cătră stradă. — Prețurile moderate. — Comandele din afară rugăm a le adresa la
Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.